nežli nastala povinnost přenechati ji na společnou pastvu, užíval jako role nebo dvojsečné louky. Majitel lesa jest však povinen dáti jako náhradu pro účely pastvy jiný vhodný pozemek téže výměry a hodnoty, nesmí však dáti pozemek, jehož dosavadní využitkování jest zemědělsky výhodnější (pole, louky). O tom rozhoduje okresní úřad, který před rozhodnutím má slyšeti jednak jemu označené 3 zástupce užívatelů resp. nebyli-li označeni, starostu obce, jednak obvodovou úřadovnu státního pozemkového úřadu.

Dále může úřad okresní zcela nebo zčásti zakázati pastvu na všelikých místech (zejména i v lesích), na kterých jsou nebo mohou vzniknouti výmoly, pokud užívatelé těchto pastvin neprovedou opatření, aby se dalšímu šíření výmolů zabránilo (srov. i §§ 13 a 14 zák. čl. XII/1894).

Majitelé půdy, kteří ponechávají půdu pro společnou pastvu, jsou povinni na své půdě vykázati přístup (průhon) na pastvu, k nejbližšímu napajedlu (vodě) a pro ležení dobytka. Průhon musí povoliti (za mírnou náhradu) i majitelé jiných pozemků, není-li tu jiného přístupu k pastvě.

Užívatelé půdy nesmějí užívací práva na jiné osoby převésti nebo pronajmouti, (jinak mohou býti vyloučeni ze společné pastvy) a musejí solidárně p. v dobrém stavu udržovati, a to nejen společné, nýbrž i svoje vlastní; jinak by byla společná pastva přikázána osobám jiným. Za účelem řádného hospodaření na p-ách jest v zák. č. 43/1931 uloženo okresnímu úřadu, aby vydal pro jednotlivé p. pastevní pořádek podle vzorných pravidel zemským úřadem vydaných. Okresní úřad může dále uložiti užívatelům i přiměřený příspěvek na úpravu pastvin (výše jest v zákoně maximalisována) a určiti, jak ho má býti použito.

Užívatelé jsou povinni platiti za užívání pastvin a zřízení průhonu poplatky. Poplatky ty se stanoví dohodou; nedojde-li k dohodě, byly stanoveny v zákoně nejvyšší sazby na r. 1924 a byly vládním nařízením vždy na další pastevní období prodlužovány. V zák. č. 43/1930 jsou stanoveny maximální sazby, ale na r. 1931 a 1932 mohou býti změněny vládním nařízením.

Poplatky předpisuje, nedojde-li k dohodě, starosta obce, v níž jsou p.; proti předpisu mohou strany do 15 dní u obecního úřadu podati odvolání, o němž rozhoduje konečně okresní úřad. Poplatky jsou splatny do 90 resp. 30 dní od začátku pastevního období a vymáhají se nyní jako opatření politických úřadů (nař. č. 8/1928 Sb.). Starosta obce také odvádí pravoplatně předepsané poplatky majiteli půdy. Předpisy zákona jsou kogentní, takže úmluvy o pastvě zákonu se příčící jsou neplatné.

Přímý dozor nad společnými p-ami provádí starosta obce, v níž jsou p.; jinak provádějí zákon politické úřady okresní (srov. nař. č. 96/1928 Sb). Zákon nesmí býti provádění pozemkové reformy zejména zákona přídělového (č. 81/1920) a náhradového (č. 329/1920 a č. 220/1922) nijak na újmu a proto může úřad, žádá-li toho provádění pozemkové reformy, užívání pastvin v mezích zákona znova upraviti.

Není pochyby, že nucené užívání cizích pastvin značně omezuje svobodu vlastnickou a zdá se, že již nedojde k prodlužování zákona, jednak proto, že bude asi rozsah pastvin rozmnožen při provádění lesní reformy přídělem lesů na p., jednak proto, že dosavadní p. mohou býti zmeliorovány a tím jejich výnos zvýšen.

Literatura.

Záborský: „Príručka o lesnom, pašinkovom a polovnom poriadku“, 1930.

Karel Laštovka.

Pasy cestovní.

Předpisy o cestování do ciziny (viz toto heslo) byly nově upraveny zák. z 29. III. 1928, č. 55 Sb. o c-ch p-ech. Úprava tato je vedena dvěma vůdčími myšlenkami: unifikací a modernisací dosavadních předpisů. Ve směru prvém šlo o vytvoření jednotných předpisů pro celý stát, tedy o dokončení vývoje, jenž byl zahájen několika poválečnými nařízeními, tak hlavně vlád. nař. č. 215/1921 Sb. Ve směru druhém šlo o přehlednější uspořádání pasových předpisů a o jich přizpůsobení požadavkům prakse, při čemž bylo třeba počítati též s tím, že vývoj v době míru směřuje k uvolnění těchto předpisů, kdežto doby mimořádné, hlavně doby válečné, vyžadují, aby byla zachována možnost je zostřiti. Nebylo lze konečně přehlédnouti, že na úpravu instituce pasové má veliký vliv princip vzájemnosti, totiž, jak nakládají ve příčině té s našimi občany jiné státy.

Hlavní ustanovení nového zákona jsou tato:

Povinnost pasová jest zásadně zachována. Zdejší státní občané smějí překročiti hranice republiky a cestovati v cizině jen, mají-li platné c. p-y, a taktéž cizí státní občané smějí překročiti hranice republiky a

v ní se zdržovati jen, mají-li platné c. p-y (§§ 1 a 2 zák.). Ustanovení tato jsou přísnější nežli právo dříve platné, neboť podává se z nich, že zdejší občané smějí cestovati jen do těch států, pro něž c. p. byl vystaven (což z nařízení č. 215/1921 Sb. přímo neplynulo, ačkoli to z něho ve spojení s vyhláškou č. 80/1867 ř. z. vyvozuje n. s. s. v nálezu Boh. adm. 8576), a taktéž není dovoleno zdržovati se cizincům v ČSR bez platného c-ho p-u. Kdo tak činí, dopouští se přestupku a může býti vypovězen. C. p. neopravňuje překročiti státní hranici kdekoliv, nýbrž smí se tak státi jen na místech předem stanovených (§ 11, odst. 1.).

Pasová povinnost může býti vládním nařízením zrušena neb omezena (§ 9). Dosud se tak nestalo. Pro ten případ, že by úleva tato byla v budoucnosti zavedena, pamatuje zákon též na to, aby, budou-li toho vyžadovati mimořádné poměry nebo reciprocita, mohla býti pasová povinnost opět vládním nařízením zavedena.

Zákon obsahuje dále v § 3 předpisy o formě c-ho p-u pro zdejší občany, jakož i v § 8 ustanovení o tom, které údaje musí při nejmenším obsahovati pas cizince, aby byl zdejším úřadem uznán za platný. Podstatným ulehčením proti stavu dřívějšímu jest, že c. p-y mohou býti vystavovány zdejším občanům na dobu pěti let, kdežto dříve dálo se tak jen na dvě leta. Pro každou osobu má býti vydán samostatný c. p., výjimka platí pro manželku a děti mladší 15 let, jež cestují společně s osobou mající c. p.

Pokud jde o úřady, jež vystavují pasy, byl zachován (§ 4) celkem dosavadní stav, totiž že je vydávají občanům bydlícím v tuzemsku okresní úřady místa jejich řádného bydliště, občanům bydlícím v cizozemsku pak čsl. zastupitelské úřady. Nově byla upravena kompetence ministerstva zahraničních věcí, jemuž přísluší nyní vydávati: pasy obyčejné svým zaměstnancům a jich rodinám, pasy zvláštní (tím zaveden nový druh pasů, zvaný pravidelně pasy specielní) osobám jedoucím do ciziny v úředním poslání, a konečně pasy diplomatické osobám, jež podle mezinárodních zvyklostí (jež jsou uvedeny v annexu II. k usnesení pařížské konference z r. 1920 a v § 45 čsl. pasové instrukce z r. 1922) mají na ně nárok.

V praksi vyskytují se též případy, že je třeba cestovní průkazy dáti někdy i osobám, které nejsou zdejšími příslušníky. Tak je tomu tehdy, ztratí-li cizinec u nás se zdržující c. p. a není-li v ČSR zastupitelského úřadu jeho státu, nebo tehdy, jde-li o c. p-y pro osoby bez státní příslušnosti nebo jejichž příslušnost nelze zjistiti. Kategorie těchto osob, před válkou takřka neznámá, nabyla po válce velikého významu jednak převratem v Rusku, jednak rozpadem monarchie Habsburské, čímž vším příslušnost mnohých osob stala se spornou, a čímž dále mnohé osoby státního občanství pozbyly, aniž nového nabyly. Neupravenost těchto poměrů vedla v praksi k mnohým krutostem, tak hlavně u ruských a arménských běženců, pro něž proto podle usnesení konferencí konaných v Ženevě v r. 1922, 1925 a 1928, k nimž vláda čsl. přistoupila 16. V. 1929, mají býti vystavovány zvláštní t. zv. Nansenovy pasy. Na všechny tyto případy pamatuje již § 5 našeho zákona, podle něhož mohou zemské úřady vystavovati průkazy na způsob c-ch p-ů osobám bez státní příslušnosti nebo jichž příslušnost nelze zjistiti, dále pak mohou vystavovati prozatímní c. p-y cizincům, kteří nemají pasů nebo je ztratili.

Otázku dříve spornou, má-li strana nárok na vydání c-ho p-u, rozřešil náš zákon (§ 7) způsobem tím, že uvádí taxativně případy, kdy pas smí býti odepřen. Ze stylisace této plyne jednak, že ani v případech tam uvedených c. p. nemusí býti vždy odepřen, jednak že v případech ostatních strana má nárok na jeho vydání (Boh. adm. 9397, 9432). C. p. smí býti odepřen jen osobám: a) nesvéprávným (nevykáží-li se svolením zákonného zástupce), b) proti nimž bylo zahájeno vyšetřování pro trestné činy stíhané z pravomoci úřední (nestačí tedy přípravné vyhledávání; nemusí však jíti vždy o činy soudně stíhatelné), na které zákon stanoví vězení delší než 14 dní, nebo trest na penězích vyšší než 5000 Kč (rozhoduje tedy vrchní hranice trestu podle zákona přípustná, nikoliv výše trestu skutečně snad již uloženého; z povahy podmíněného odsouzení plyne, že trest takto uložený nemůže býti po dobu zkušební důvodem k odepření pasu), c) jež jsou omezeny soudem nebo politickým úřadem ve volnosti cestovati (omezení při podmíněném odsouzení nebo při dání pod policejní dozor), d) jejichž cesta by mohla ohrožovati důležité zájmy státní bezpečnosti nebo hospodářské zájmy republiky, nebo konečně světoběžníkům ze zvyku (ustanovení tato jsou novum proti právu dosavadnímu a zračí se v nich změna nazírání na funkci c-ch p-ů), f) jež dluží, aniž by byla složena dostatečná

jistota, daně nebo jiné dávky veřejné v poměrně značné výši, takže jejich cestou mohly by býti ohroženy zájmy státu nebo jiných veřejných korporací (ustanovení toto jest značným omezením proti stavu předválečnému, leč podstatným uvolněním proti stavu poválečnému, jak upraven nař. č. 87/1918 a 46/1919 Sb., ulehčení spočívá též v tom, že nyní jest věcí úřadu zjistiti, zda žadatel dluží daně ve značnější výši, kdežto dříve bylo věcí žadatele prokázati, že daně nedluží). Zákon upravuje i vydání c-ch p-ů vystěhovalcům, a to způsobem tím, že nedovoluje je vydati též osobám, jejichž vystěhování jest nepřípustno podle zák. č. 71/1922 Sb., u osob chtějících se trvale vystěhovati může býti požadován průkaz o tom, že plně vyhověly své povinnosti ve příčině daní a dávek veřejných. Konečně zůstávají nedotčena ustanovení branného zákona (§ 37) a branných předpisů (§§ 263 až 269) o vydávání c-ch p-ů.

Druhá část našeho zákona jedná o visech. Zákon jest vybudován jednak na principu povinnosti pasové jednak na předpokladu, že neexistuje povinnost visová (arg. a c. § 10). Ve skutečnosti se však zákon odchyluje od tohoto liberálního principu ve směru tom, že podle § 16, odst. 3., zachovává pro přechodnou dobu visovou povinnost v rozsahu, v jakém platila, když zákon nabyl účinnosti. Ustanovení toto bylo nutné, poněvadž při visové povinnosti zachovává se ve styku mezi státy princip vzájemnosti, takže nebylo možno rázem přistoupiti ke zrušení vis ve styku se všemi státy, tedy i s oněmi, které visa nezrušily. Rušení visa děje se se strany Československa postupně, podle toho, jak pokračují jednání s jednotlivými státy, vyhláškami uveřejňovanými ve Sb. z. a. n., což jest pokrok proti dřívějšímu stavu, kdy o řádnou publikaci zrušení vis nebylo postaráno; stav jest nyní (z jara roku 1932) ten, že visa jsou zrušena ve styku se všemi evropskými státy, s výjimkou Bulharska, Holandska, Maďarska, Polska, Rumunska, Řecka, SSSR a Turecka, ze států mimoevropských však zrušena pouze ve styku s Japonskem, SSA a Urugayí. I po zrušení visové povinnosti lze se brániti proti pobytu nevítaných cizinců jejich vyhoštěním, proti jejich vstupu na státní území pak t. zv. odmítnutím (répulsion, rénvoi, Abweisung), na což bývá v dohodách o zrušení vis nebo při jiné příležitosti zvlášť pamatováno (srov. Kalousek: O policejních opatřeních proti obtížným cizincům, Věstník min. vnitra, XI., str. 37—42). Zákon pamatuje dále na to, aby visová povinnost mohla býti opětně zavedena (§ 10), může se tak státi v týchž případech jako znovuzavedení pasové povinnosti, stačí k tomu však vyhláška ministra vnitra uveřejněná ve Sbírce zákonů a nařízení. Ve vyhlášce mají se současně ustanoviti úřady, jež visa udělují nebo prodlužují. Podle zákona lze zavésti visa jen na c. p-y cizinců, a to pravidelně visa vstupní, mohla by býti však zavedena i visa výstupní, nelze však tímto způsobem zavésti visa na c. p-y čsl. občanů. Je-li visová povinnost zavedena, jest visa třeba nejen ku překročení hranic, nýbrž i ku pobytu v ČSR (což dříve bylo sporno), cizinci zdržující se tu bez platného visa, třebas by byli přicestovali ještě v době, kdy visová povinnost nebyla zavedena, dopouštějí se přestupku podle tohoto zákona a mohou býti též vypovězeni. Z odepření visa není odvolání (§ 13, odst. 2.); není patrně též, právě tak jako dříve, právního nároku na udělení visa.

Stanovení úlev pro pohraniční styk, jakož i stanovení, kde lze státní hranici překročovati, děje se (§ 11, odst. 1.) vyhláškou ministra vnitra ve Sbírce zákonů a nařízení nebo k jeho zmocnění vyhláškou zem. úřadů. Dosud byla vydána pouze jediná vyhláška toho druhu, totiž vyhláška č. 66/1928 Sb. o pohraničním styku s Německem, jinak platí úpravy, jež se staly mezinárodními dohodami, publikovanými ve Sb. z. a n. (viz heslo Cestování do ciziny, str. 155). Zasluhuje zmínky, že úprava pohraničního styku s Rakouskem z r. 1923 byla uveřejněna teprve v r. 1929 ve Sb. z. a n. pod č. 68, a to jako dohoda mezi oběma státy, nikoliv ve formě vyhlášky ministra vnitra.

Jinaké úlevy z ustanovení §§ 1 a 2 (pasová povinnost), §§ 3 a 8 (formy p-ů), § 5 (pasy prozatímní a průkazy na způsob pasů) a § 10 (visová povinnost) pro jednotlivé skupiny případů nebo pro jednotlivé případy stanoví ministr vnitra. Tím jest poskytnuta administrativě dostatečná volnost pro úpravy, jichž vyžadují okolnosti případu, jako na př. cesty zaměstnanců dopravních podniků, návštěvy výstav a veletrhů, cesty na zapřenou atd.

Přestupky trestají politické úřady, sankce jest podstatně zvýšena na 5000 Kč nebo 14 dnů vězení (§ 13). V místech, kde jsou zřízeny státní úřady policejní, přísluší jim působnost daná tímto zákonem všeobecně úřadům okresním (§ 14).

Ze závěrečných ustanovení budiž upozorněno na ustanovení § 13, odst. 1., jímž byla stanovena 15denní lhůta odvolací z rozhodnutí zastupitelských úřadů ve věcech pasových k ministerstvu vnitra, a na ustanovení § 16, v němž byly důležitější starší předpisy pasové výslovně zrušeny, avšak zároveň byly v platnosti zachovány předpisy vydané ku provedení zrušených právních norem, pokud neodporují tomuto zákonu a dokud nebudou nahrazeny novými předpisy podle něho vydanými.

Ohledně poplatků za c. p-y a visa platí pro politické úřady ustanovení vlád. nař. č. 254/1926 Sb. o dávkách za úřední úkony (pol. 50 a sl. oddílu B Dávkových řádů), pro zastupitelské úřady pak ustanovení zák. č. 225/1925 Sb. o poplatcích za úřední úkony zastupitelských úřadů (pol. 29 a sl. Sazebníku).

Literatura.

Kalousek: „Zákon o cestovních pasech", Věstník min. vnitra, X. (1928), str. 132, 167, 189.

Vratislav Kalousek.

Patentní právo.

Pojem. — Historický vývoj. — Obsah; určovací návrh. — Subjekt; vynálezy zaměstnanců. — Předmět a systém pro jeho zjištění. — Druhy patentů. — Trvání. — Nucené omezení. — Zánik. — Úřady, orgány. — Zástupci. — Řízení udělovací; nahlédání do spisů. — Řízení v oddělení stížnostním. — Řízení v oddělení zrušovacím; poznámky spornosti. — Řízení před patentním soudem. — Řízení ve sporech pro zásah. — Poplatky. — Mezinárodní ochrana vynálezů. — Literatura.

Pojem. P. p. v objektivním smyslu je souhrn právních norem upravujících náležitosti státní ochrany vynálezů. Této ochrany se dociluje udělením patentu, jímž rozumí se státní uznání subjektivního oprávnění k využití vynálezu. Zákonné definice pro pojem vynálezu způsobilého k patentování není. Dle prakse značně rozšířené jest jím rozuměti duševní výtvor, jímž se za použití přírodních sil dociluje v živnostenském oboru nového podstatného technického efektu. Od vynálezu jest přesně lišiti objev, jenž záleží v pouhém odkrytí již stávajícího, ale posud nepostřehnutého předmětu, dále odkrytí stávající, avšak posud neznámé vlastnosti známého již předmětu nebo konečně odkrytí neznámého dosud přírodního zákona. Pouhé odkrytí vyznačuje se nedostatkem činnosti tvůrčí.

P. p. patří do kategorie práv z duševního (t. zv. živnostenského) vlastnictví. Je právem absolutním, jež působí vůči všem osobám třetím; každý, kdo neoprávněně činí disposice, k nimž je vynálezce oprávněn, zasahuje do jeho p-ho p-a, i když se tak stalo bez jeho viny (§§ 96, 97 p. z.).

Předpisy p-ho p-a jsou jednak rázu soukromoprávního, jednak rázu veřejnoprávního. Hranice mezi těmito dvěma kategoriemi práv stávají se stále nezřetelnějšími. Pokud lze rozeznávati, lze do kategorie první zařaditi na př. předpisy o nároku na udělení patentu (§ 4 p. z.), účincích patentu (§ 8 p. z.), převodu patentu (§ 18 p. z.), trvání p-ho p-a (§ 14 p. z.), zániku (§ 26 p. z.) a omezení p-ho p-a (§ 9 p. z.), do kategorie druhé pak předpisy týkající se způsobilosti vynálezů k patentování (§§ 1, 2 a 3 p. z.), povinnosti poplatkové (§ 114 p. z.), odvolání a zrušení patentu (§§ 27, 28 p. z.), organisace patentního úřadu (§§ 34 až 37 p. z.). Než toto roztřídění není úplně přesné, poněvadž na př. nárok na udělení patentu má vedle povahy soukromoprávní i ráz veřejnoprávní. Ve smyslu toho co právě řečeno, řešiti jest též otázku, zda udělení patentu je aktem správním či nikoli. Přisvědčiti jest názoru prvnějšímu. Řešení otázky, zda udělení patentu jest rázu konstitutivního nebo deklarativního, nemá praktického významu; správným se zdá názor prvnější.

Patent platí pouze pro ono teritorium, pro něž byl udělen, jest od patentů v jiných státech na týž vynález udělených úplně neodvislý, a jeho platnost není nikterak dotčena případným zrušením patentu uděleného na týž předmět na území jiného státu.

Zákonem č. 305/1919 Sb. ponechán byl s nutnými změnami v platnosti rakouský patentní zák. č. 30/1897 ř. z., jehož platnost rozšířena jest na veškeré území státu československého. Zákon tento novelisován byl zák. č. 252/1922 Sb. Z prováděcích nařízení k patentnímu zákonu vydaných posud mají praktický význam, pokud se týkají: Zvýšení poplatků za přihlášky patentové a zvýšení ročních poplatků za patenty, nař. č. 303/1922 Sb., organisace patentního úřadu, nař. č. 73/1923 Sb., ochrany vynálezů na tuzemských výstavách, nař. č. 199/1923 Sb., výhod osob nemajetných a dělníků poukázaných na svou mzdu, nař. č. 69/1924 Sb., náležitostí patentových přihlášek a plných mocí k zastupování ve věcech patentových, nař. č. 208/1924 Sb., jednacího řádu patentního úřadu, nař. č. 273/1924 Sb., živnostenského provozo-